

VIETNAM OČAMI ADIKTOLÓGA

Po návrate z tohtoročnej dovolenky vo Vietname som sa rozhodol podeliť sa o poznatky, ktoré som získal o tejto krajine. Mal som príležitosť precestovať prakticky celý Vietnam – od Hanoja po deltu Mekongu. Program bol nabitý poznávaním histórie i súčasnosti Vietnamu, jeho prírodných krás i zvykov obyvateľov. Sprievodcami boli skúsený vietnamológ a lokálny kolega.

Dozvedel som sa, že ópium sa do Vietnamu dostalo z Číny v 18. storočí. Vtedy došlo aj k rozšíreniu jeho konzumácie. Britskí kolonizátori koncom 18. storočia rozhodli, že za čínsky tovar sa bude platiť ópium. Thajsko v r. 1852 povolilo bezcolný dovoz ópia.

Ópium, ktoré sa pôvodne používalo ako terapeutikum v malom množstve, sa stalo tak platidlom. Počas francúzskej kolonizácie Vietnamu pre nedostatok finančných zdrojov koloniálnej vlády došlo k daňovému nariadeniu, že každá obec musela kúpiť isté množstvo ópia, alkoholu a soli zo štátneho monopolu (ópium pestované na severe Laosu a Vietnamu v horách), a to bez ohľadu na ich spotrebu. Toto nariadenie platilo až do 30-tych rokov 20. storočia.

V r. 1945 došlo k prechodnému zákazu ópia a jeho derivátov (Ho-Či-Minova vláda). Po svojom návrate do Vietnamu Francúzi „akceptovali“ tento zákaz, ale nedostatok prostriedkov na financovanie svojich informátorov v podstate podporovali výrobu a distribúciu opiátov pomocou miestneho podsvetia.

V r. 1953 vláda Ngo Dinh Diema v Južnom Vietname zlomila moc miestnej mafie a utlmila predaj drog. Po jeho zavraždení v r. 1963 sa distribúcia drog opäť rozmohla.

Na severe Vietnamu (ako som vyššie uviedol) bol vydaný v r. 1945 vydaný zákaz výroby a predaja opiátov pod sankciou trestu smrti, takáto úprava bola na juhu Vietnamu prijatá až v r. 1975. Len u kmeňov žijúcich v horách sa tolerovalo a toleruje malé množstvo opiátov. Držiteľ drogy (bez ohľadu na množstvo) je taktiež prísne sankcionovaný. Netoleruje sa teda množstvo „pre vlastnú potrebu“. Od istého množstva vyššie (nezistil som akého) je i v súčasnosti trest smrti. Sankcionovanie je teda prísnejšie, než

napr. v Thajsku. Pokiaľ je jedinec prichytený s malým množstvom drogy, evidentne nepredávajúci, je odoslaný nekompromisne na nútenú terapiu, po ktorej je umiestnený do niektorého výrobného zariadenia s dohľadom. Dĺžku takýchto pobytov som sa nedozvedel.

Žutie betelu s arekovými orieškami je legálne, Vietnamci si ich dopostavávajú sami, nie je tento zvyk však tak rozšírený, ako v iných krajinách juhovýchodnej Ázie, ktoré som mal možnosť v posledných rokoch bližšie poznať. Na fotografii ponúkam obrázok arekových paliem, rastúcich na súkromnej farme hneď pri ryžovom poličku.

Dostupné sú aj ďalšie návykové látky – stimulanciá, halucinogény, ich použitie je frekventnejšie najmä na juhu v oblasti Saigonu. Kokaín sa takmer nepoužíva. Vyskytuje sa aj sniffing.

Alkoholizmus sa vo Vietname vyskytuje, je však zriedkavejší. Vietnamci pijú údajne radi, na severe skôr destiláty, na juhu viac pivo. Víno sa celkovo pije málo, má aj nízku kvalitu, čo môžem potvrdiť. Alkoholizmus sa považuje za „spoločenské zlo“, čo znamená takú sociálnu stigmatizáciu, ktorá funguje ako relatívne úspešný regulatív správania sa. Počas dvojtýždňovej cesty po takmer všetkých oblastiach Vietnamu som až v Ho-Či-Minovom Meste videl večer skupinku chlapov v ebriete v pouličnom garážovom bare.

Terapia závislosti sa vykonáva v oblastiach „kde treba“. Tam sú aj špecializované pracoviská. Napr. v Ho-Či-Minovom Meste (Saigon) je ich niekoľko. Závislosť od alkoholu sa nelieči. Týmto osobám údajne lekár len poradí, aby pili menej.

Prostitúcia, ktorá je všeobecne fenoménom sprevádzajúcim závislosti, oficiálne neexistuje. Reálne je ale pomerne častá, najmä v oblasti Ho-Či-Minovho Mesta a Dračej zátoky (na severe Vietnamu), ktoré sú najnavštevovanejšími turistickými oblasťami. Prevádzkujú sa aj viaceré bary, ktoré majú túto činnosť v náplni, nie však oficiálne, a taktiež niekde nie je ani žiadna reklama tohto typu. Mal som však možnosť sám pocítiť, ako naliehavo ponúkajú večer jazdci na motocykloch „masáže“ v súkromí. Treba dodať, že aj v turistických sprievodcoch sa možno dočítať, že „uspávačky“ nie sú špecifikom európskych pracovníkov. I tu sa nerozvážny turista môže zobudiť z omámenia spôsobeného prísadou v nápoji nahý, bez dokladov a peňazí.

Vo Vietname sa aj prostitúcia považuje za „spoločenské zlo“. Za obchod s bielym mäsom sú prísne tresty. HIV sa rozmáha až v poslednom čase, keďže Vietnam bol donedávna pomerne cudzincom uzavretou krajinou. Jeho výskyt je vyšší, pochopiteľne na juhu, najmä v oblasti Ho-Či-Minovho Mesta. Častejšie sa vyskytuje lues a gonorrhea.

Uvedomujem si, že dojmy, ktoré som získal, sú iste neúplné. Viac by k problematike povedali miestni odborníci. Charakter mojej cesty po Viet-

name však návštevu niektorej nemocnice vylučoval, hoci som ich videl zvonku niekoľko. Napriek tomu som si však dovilil ponúknuť tieto sentencie našim čitateľom, a prosím, aby ich prijali tak, ako im ich predkladám – ako dojmy z atraktívnej, krásnej, ale v mnohých ohľadoch rozporupľnej krajiny.

Doc. MUDr. K. Turček, CSc.
